

060487

DİA

el-FÛTÛHÂTÛ'İ-MEKKİYYE (İbnü'l-Arabî'nin)

Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman

21.08.2017

Winkel, E.

Ibn 'Arabi's fiqh: three cases from the Futûhât .-- 1993 ISSN: 0266-2183 : Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi society, vol. 13 pp. 54-74, (1993)

تأويل الشاهد القرآني في كتاب "الفتوحات المكية"

قراءة نقدية في دلالات التراكيب

et-Fütühat-ül-Mekkiyye
060487

د. مها محمد زكي يس خضر (*)

المقدمة :

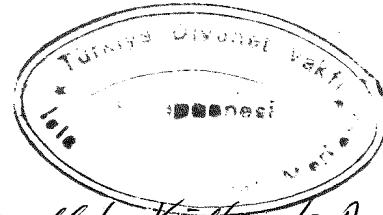
الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام علي سيد المرسلين سيدنا محمد وعلي آله وصحبه أجمعين أما بعد ؛ فقد سخر الله عز و جل لكتابه العزيز علماء اختصهم بفضله ورعايته ، وأعطاهم من مواهب العلم والصبر مما يقومون به على تحصيله قراءة ودرسا ، فتعاهدوه على مر الأزمان تفسيراً وفكراً ؛ فتنوعت التفسيرات وتعددت التأويلات ، وكلها وإن اختلفت مشاربها تشترك في وجهة واحدة وهي التبصير بآيات الله وآلائه في خلقه ، وبه يتوصل إلى سر الإعجاز القرآني. ولأن هؤلاء العلماء أرادوا الحق من مظانه ، وأخلصوا جهودهم متقربين إلى الله بكتابه ، فلا نجدهم إلا وقد أصابوا وأضافوا ، كل منهم بقدر شاءه الله لهم . وقد نجد هذا الجهد ظهر في مجموعة من التفاسير التي أخذت المأثور منهاجاً لها أو التأويل بما يتفق ولفظ القرآن طريقة للوصول إلى أسرارهِ الجليلة . جانب آخر من ذلك الجهد ظهر في الشواهد القرآنية التي تتضمنها مؤلفات تتصل بالفكر الديني ، وتتوصل لمذاهبه المختلفة حيث يجد أصحابها في موضع الشاهد إضاءة تصل بهم إلى نكتة بلاغية أو انفراد تأويلي يتحقق به ما يتحقق لكل مجتهد إذ يقلب بين الإصابة والخطأ.

ويعد كتاب "الفتوحات المكية" بمضمونه المثير للجدل أحد مؤلفات التي توقفت أمام الشاهد القرآني بمزيد من التأمل، ولم يكتبه صاحبه بالاستدلال

(*) كلية الآداب والفنون - جامعة حائل (بلاغة ونقد) المملكة العربية السعودية .

- مناهل العرفان في علوم القرآن، للشيخ عبد العظيم الزرقاني، القاهرة، مطبعة الحلبي، الطبعة الثالثة.
- منهاج الوصول إلى علم الأصول، للقاضي ناصر الدين البيضاوي (ت: ٦٨٥هـ)، القاهرة، طبعة صبيح، د.ت.
- منهج ابن عطية في تفسير القرآن الكريم، د. عبدالوهاب فايد، القاهرة، د.ت.
- الموافقات في أصول الشريعة، لأبي إسحاق الشاطبي (ت: ٧٩٠ هـ) تحقيق: عبدالله دراز، المكتبة التجارية، د.ت.
- نهاية السؤل في شرح منهاج الأصول، لجمال الدين عبد الرحيم الإسنوي (ت: ٧٧٢هـ، عالم الكتب، بيروت، ١٩٨٢م).
- نيل الأوطار شرح منتقى الأخبار من كلام سيد الأخيار، للشوكاني، القاهرة، دار الحديث، د.ت.

* * *

Mecelletü Kültüreti Dar'ül-İlüm, sy. 66, 2093 Kahire, 2. 273-326

D48

22 Subat 2014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

00858 IBN 'ARABI. *Al-Futuhāt al-makkiyya*. (Les conquêtes spirituelles de la Mecque.) Tome VI. Texte établi après les principaux manuscrits des première et deuxième versions des Futūhāt avec une introduction par 'Uthman Yahya; préface et révision par Ibrahim Madkour. (Cairo: Org. égypt. gén. du livre. 1978.)

el Futuhāt al-Makkiyya

2 AGUSTOS 1994

FUTUHAT-
MEKKIYYE

I164 MAHFUZUL HAQ, M. A valuable manuscript of the Futuhāt-al-Makkiyya. IC 13 (1939), pp. 215-221

Futuhāt al-Makkiyya
by elyazawzi

090765 IBNŪ'-'ARABĪ Muhyiddīn
060487 el-FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE

12 OCAK 1994

IBN 'ARABĪ, Muhyī l-Dīn

Al-Futūhāt al-makkiyya : al-sifr al-rābi' 'aṣr / Muhyī l-Dīn b. 'Arabī ; taḥqīq wa-taqdīm 'Utmān Yahyā ; taḥdīr wa-murāğā'at Ibrāhīm Madkūr. -- al-Qāhira : al-Mağlis al-'alā li-l-Taqāfa ; al-Hay'a al-Misriyya al-'amma li-l-Kitāb, 1992. -- 794 p. ; 28 cm indices ISBN 977-10-2900-3

KANAWĀTĪ (Georges C.)

IBN al-'ARABĪ (Muhyī al-Dīn Muḥammad ibn 'Alī).

ibnŪ'-'Arabi Muhyiddin
el-FutuhātŪ'-'Mekkiyye

L'Alchimie du Bonheur, d'Ibn 'Arabi (Kimyā' al-sa'adah). [A French translation, by G.C.Kanawātī, of ch.167 of al-Futūhāt al-makkiyyah, from the Cairo edition of 1329 A.H., vol.2, pp. 272-84.] In *Mélanges* 6, pp. 353-85. Institut Dominicain d'Études Orientales: Cairo. 1959-61.

060487 el-FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE 72-960399

Ibn al-'Arabī, 1165-1240.

(Futūhāt al-Makkiyah) الفتحوات المكية / محي الدين بن عربي؛ تحقيق وتقديم عثمان يحيى؛ تصدير ومراجعة إبراهيم مذكور. -- القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1972-1983. -- v. <12> ; 29 cm. -- (المكتبة العربية)

Title page partially vocalized. Title on added t.p.: al-Futūhāt al-Makkiyya.

Includes bibliographical references and indexes.

ISBN 977-01-2021-9 (al-sifr 12) :

£E15.00 (al-sifr 12)

Sufism--Early works to 1800.

Egy-Islam.

IBNŪ'-'ARABĪ, Ibn Abī 'Alī Muhyiddīn Muḥ b. 'Alī b. T.S.U.
Muḥammad b. 'Arabī (v. 638/1240)
FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE (IBN 'ARABĪ) I.D.A.

49581 BAUSANI, A. "Note su alcuni aspetti 'scientifici' delle *Futuhāt makkiyya* di Ibn 'Arabi," *Riv. degli Stud. O.* 52, fsc. 3-4 (1978) 199-215.

el-FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE 89-960562

'Awn, Kāmal Aḥmad. (Kitāb al-Futūhāt al-Makkiyah wa-nā warā'ahu min ayād khafīyah) كتاب الفتحوات المكية وما وراءه من آياد خفية / كمال أحمد عون. -- الطبعة 1. -- طنطا: المنصورة [Egyt] : دار النشر للثقافة والعلوم الإسلامية، 1989. 114 p. ; 20 cm.

Includes bibliographical references.

ISBN 977-1540-04-1 : £E2.00

Ibn al-'Arabī, 1165-1240. Futūhāt al-Makkiyah. Egy-Islam.

2 AGUSTOS 1994

060487 el-FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE (IBNŪ'-'ARABĪ)
090765 IBNŪ'-'ARABĪ Muhyiddīn

IBN al-'ARABĪ (Muḥammad

ابن العربي

ibn 'Alī Muhyī al-Dīn).

(محمد بن علي محيي الدين)

الفتوحات المكية التي فتح الله بها علي الشيخ ... محي الدين والحق ابي عبد الله محمد بن علي المعروف بابن عربي

-Abū Bakr Muḥammad b. 'Alī ibn al-'Arabī. ... الحاتمي الطائي
Al-Futūhāt al-makkiyya. -Beyrouth, Dār Sādir, 196...-4 vol., 30cm. [Acq. 2200-71]

(Futūhāt [Al-] al-makkiyya. Reproduction de l'édition de Bāliq.) [4° O²g. 2394

I 735 19

IBN 'ARABĪ (Muḥammad ibn

ابن عربي (محمد بن علي محيي الدين)

'Alī Muhyī al-Dīn).

الفتوحات المكية / محيي الدين بن عربي؛ تحقيق وتقديم ... إبراهيم مذكور = Al-Futuhāt al-Makkiyya

quêtes spirituelles de la Mecque / ... Mohiddīn ibn 'Arabī; texte établi d'après les deux principaux manuscrits des première et deuxième versions des Futūhāt, avec une double introduction par 'Othmān Yahyā, ...; préface et révision par ... Ibrahim Madkour, ...

[4° O2g. 2827
4° Impr. or. 3879

12 OCAK 1994

1270. Ibn al-'Arabī, Muhyī'd-Dīn Muḥammad ibn-'Alī: Les illuminations de La Mecque : the Meccan illuminations ; al-futūhāt al-Makkiyya / Ibn 'Arabī. Textes choisis, selected texts prés. et trad. de l'arabe en français ou en anglais sous la dir. de Michel Chodkiewicz. Avec la collab. de William C. Chittick ... - Paris : Sindbad, 1988. - 651 S. - (La bibliothèque de l'islam) Einheitsacht.: Al- Futūhāt al-makkiyya (engl.). - Ausz. - Beitr. teilw. engl. teilw. franz. - Aus d. Arab. übers. ISBN 2-7274-0176-0 29 A 21333

IBNŪ'-'ARABĪ, Ibn Abī 'Alī Muhyiddīn Muḥ b. 'Alī b. T.S.U.
Muḥammad b. 'Arabī (v. 638/1240)
FUTUHĀTŪ'-'MERKĪYYE (IBN 'ARABĪ) I.D.A.

49581 BAUSANI, A. "Note su alcuni aspetti 'scientifici' delle *Futuhāt makkiyya* di Ibn 'Arabi," *Riv. degli Stud. O.* 52, fsc. 3-4 (1978) 199-215.

060487

eI-FÜTÛHÂTÛ'I-MEKKİYYE (İbnü'l-Arabî'nin)

-
- 1 MEHMET AYHAN, Fütûhât-ı Mekkiyye'de hadisçilerin metotları dışında nakledilen rivayetler, Marmara Üniversitesi, Doktora, 2009

060487 el-Futuhāt al-Makkiyya 72-960399

Ibn al-'Arabī, 1165-1240. (Futūḥāt al-Makkiyyah) الفتوحات المكية / محي الدين بن عربي ؛ تحقيق وتقديم عثمان يحيى ؛ تصدير ومراجعة إبراهيم مدكور. -- [Cairo] : الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1972-1990. v. <13> : ill. ; 28 cm. -- (المكتبة العربية)

Title on added t.p.: al-Futūḥāt al-Makkiyya. Includes bibliographical references and indexes. ISBN 977-06-4597-5 (v. 13) : £E21.00 Egy-Islam.

03 ARALIK 1993

17 ARALIK 1993

484 CHODKIEWICZ, Michel, 'The Futuhat Makkiyya and its Commentators: Some Unresolved Enigmas'. In: L. Lewisohn (ed.), The Legacy of Medieval Persian Sufism. London: Khaniqahi Nimatullahi Publications, 1992, pp.219-32

060487 el-FUTUHATU'l-MEKKIYYE

72-960399

Ibn al-'Arabī, 1165-1240. (Futūḥāt al-Makkiyyah)

الفتوحات المكية / محي الدين بن عربي ؛ تحقيق وتقديم عثمان يحيى ؛ تصدير ومراجعة إبراهيم مدكور. -- القاهرة : الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1972-1987. v. 10-11 : facsim. ; 30 cm. -- (المكتبة العربية)

Title on added t.p.: al-Futūḥāt al-Makkiyya.

At head of title: Vols 9- 11 : Markaz Tahqiq al-Turāth. Vols 8- : published by al-Majlis al-'Alī līl-Thaqāfah bi-al-ta'awun ma'a Ma'had al-Dirāsāt al-'Ulyā fi al-Sūbūn. Includes bibliographical references and indexes.

£E9.00 (al-sifr 10.) ISBN 977-01-1587-8 (al-sifr 11.) : £E10.00 (al-sifr 11) Sufism--Early works to 1800. Egy-Islam.

ibn al-'ARABI' MUHYI'D-DIN el-FUTUHATU'l-MEKKIYYE

060487 el-FUTUHATU'l-MEKKIYYE (Ibn al-'Arabī'nin)

4401. Ibn-al-'Arabī, Muḥyi'd-Dīn Muḥammad Ibn-'Alī: Al-Futūḥāt al-makkiyya / Muḥyi'd-Dīn Ibn-'Arabī. Taḥqīq wa-taqdīm 'Utmān Yaḥyā. - Al-Qāhira : Al-Hai'a al-Miṣriyya al-'Amma li'l-Kitāb. - (Al-Maktaba al-'arabiyya) Inhalt: Enzyklopädie d. islam: Mystik. - Parallelsacht.: Les conqêtes spirituelles de La Mecque. - Arab. in arab. Schr. 13 B 573

03 OCAK 1994

090765 IBNU'l-ARABI MUHYI'D-DIN el-FUTUHATU'l-MEKKIYYE

239 KEKLIK, Prof.Dr. Nihat: İbn'ül-Arabî'nin eserleri ve kaynakları için misdak olarak el-Futūḥāt el-Mekkiyye. <Yan Motifler> No. 1-XXVI. 2.c. Bölüm A. İstanbul 1974 Edebiyat Fakültesi Matbaası. XVI+256 s. 8° «İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Nu. 1726»

240 UYGUR, Nermi: Kuram-eylem bağlamı. Çözümleyici bir felsefe denemesi. İstanbul 1975 Edebiyat Fakültesi Basımevi. 10+185 s. 8° F. 26 TL. «İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1993»

16 ARALIK 1993

16 ARALIK 1993

1141. 'Aun, Kamāl Aḥmad: Kitāb al-Futūḥāt al-makkiyya wa-mā warā'ahū min ayādin ḥafiyya / Kamāl Aḥmad 'Aun. - Taḥ'a 1. - Tañā [u. a.] : Dār al-Baṣīr li'l-Taḥāfa wa'l-'Ulūm al-Islāmiyya, 1989 = 1409 h. - 114 S. Inhalt: Auseinandersetzung mit Ibn-'Arabī's (1165 - 1240) Werk al-Futūḥāt al-makkiyya. - Arab. - In arab. Schrift ISBN 977-1540-04-1 8 E 7775

060487 el-FUTUHATU'l-MEKKIYYE (Ibn al-'Arabī'nin)

03 OCAK 1994

650 Keklik, Prof. Dr. Nihat: İbn'ül-Arabî'nin eserleri ve kaynakları için misdak olarak el-futūḥāt el-Mekkiye. (Esas motifler. nu. XXVII-XXVIII-XXIX-XXX). 2. c. Böl. B. İstanbul 1980 Edebiyat Fakültesi Matbaası. XV + 257-532 s. 8° F. 180 TL.

el-Futuhāt al-Makkiyye

1070 IBN 'ARABI, Muḥiy al-Dīn. La science propre à Jésus (Al-Ilm-l-aṣṣaṭī) (Futūḥāt, ch.20). Tr. et anoté par H. Valsan. Études Traditionnelles, 72 (1971) pp.62-72.

el-Futuhāt al-Makkiyye (Ibn Arabī) Nebhanı, Huce dultsh, 780

060487 747. Ibn-al-'Arabī, Muḥyi'd-Dīn Muḥammad Ibn-'Alī: Al-Futūḥāt al-makkiyya / Muḥyi'd-Dīn Ibn-'Arabī. Taḥqīq wa-taqdīm 'Utmān Yaḥyā. - Al-Qāhira : Al-Hai'a al-Miṣriyya al-'Amma li'l-Kitāb. - (Al-Maktaba al-'arabiyya) Parallelsacht.: Les conqêtes spirituelles de La Mecque. - Arab. in arab. Schr. 13. (1990 = 1410 h.) - 904 S. ISBN 977-06-4597-5f 13 B 573

10 OCAK 1994

297-44 DEB-H

21 AĞU 2011

139 GARRIDO CLEMENTE, Pilar. Sobre la morada de las cinco columnas mencionada en la obra *Futūḥāt makkīya* de Ibn 'Arabī. *El viaje interior entre Oriente y Occidente: la actualidad del pensamiento interior de Ibn 'Arabī*. Pablo Beneito y Pilar Garrido (eds.). Mandala: Madrid, 2007, pp.87-93. [Notes on pp.264-266.]

*Ibn 'Arabī / Arabi
Futūḥāt al-Makkīya*

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

2649. Ğilī, 'Abd-al-Karīm Ibn-Ibrāhīm al-. *Šarḥ muškilāt al-Futūḥāt al-Makkīya*: li-'bn-'Arabī / ta'lif 'Abd-al-Karīm al-Ğilī. Dirāsa wa-taḥqīq Yūsuf Zaidān. - Tab'a 1. - Al-Qāhira [u. a.]: Dār Su'ād as-Šabbāh, 1992. - 265 S. - (Turāt) Inhalt: Erläuterungen von al-Ğilī (1365 - 1423) zu e. Kapitel aus Ibn-al-'Arabīs (1165 - 1240) Werk »Al-Futūḥāt al-Makkīya«. - In arab. Schrift, arab. ISBN 977-00-2869-X

Futūḥāt Makkīya

32 A 10586

10 SUBAT 1996

21 ARA 2008

162. CHODKIEWICZ, Michel. *Mi'rāj al-kalimā: de la Risala Qushayrīyya aux Futūḥāt makkīyya. Reason and inspiration in Islam: theology, philosophy and mysticism in Muslim thought: essays in honour of Hermann Landolt*. Ed. Todd Lawson. London: Tauris, 2005, pp.248-261. [Ibn al-'Arabī.]

*er-Risale (Kuşayrî)
Futūḥāt al-Makkīya*

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Ibn 'Arabī (Muḥyiddīn)
Futūḥāt al-Makkīya
Ibn Arabi (Arabi)

333. Ibn-al-'Arabī, Muḥyi'd-Dīn Muḥammad Ibn-'Alī. *Futūḥāt al-makkīya*: allafī fataḥa 'llāh bihā 'ala ... Muḥyi'l-Haqq-wa'd-Dīn Abī-'Abdallāh Muḥammad Ibn-'Alī a ma'rūf bi-'bn-'Arabī al-Ḥātimī aṭ-Ṭā'ī. - Bairūt: Dār Šādīr Arab. in arab. Schr. 35 B 46

1. ([1968]). - 780 S.	35 B 468
2. ([1968]). - 704 S.	35 B 468
3. ([1968]). - 576 S.	35 B 468
4. ([1968]). - 571 S.	35 B 468

10 EKİM 1996

Futūḥāt al-Makkīya (Ibn 'Arabī)

2515. Ṭu'mī, Muḥyi'd-Dīn aṭ-. *Takmilat al-Futūḥāt al-makkīya / ta'lif Muḥyi'd-Dīn aṭ-Ṭu'mī*. - Bairūt: al-Maktaba aṭ-Ṭaqāfiya Arab. in arab. Schr. 35 A 3439

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN
04 HAZİRAN 1996

180 MORRIS, James W. "Second reading": Ibn 'Arabī's *Futūḥāt* and the renewal of Islamic thought. *El viaje interior entre Oriente y Occidente: la actualidad del pensamiento interior de Ibn 'Arabī*. Pablo Beneito y Pilar Garrido (eds.). Mandala: Madrid, 2007, pp.231-246. [Notes on pp.276-278. Spanish translation, pp.214-230.]

*Ibn 'Arabī / Arabi
Futūḥāt al-Makkīya*

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

21 AĞU 2011

el-Futūḥāt al-Makkīya
-Cür'ani Seyyid Şerif
IBN al-'ARABĪ (Muḥyi al-Dīn Muḥammad ibn 'Alī)
al-JURJĀNĪ ('Alī ibn Muḥammad), called
al-SAYYID al-SHARĪF

14590. c. 23

کتاب التعريفات

al-Ta'rīfāt. [Definitions of terms of various kinds. Accompanied by anonymous supplementary definitions (mutammamat) in the margin. Followed (pp. 176-187) by Muḥyi al-Dīn Ibn 'Arabī's *Istīlāḥāt al-sūfiyah al-waridah fi'l-Futūḥāt al-makkīyah*, definitions of mystical terms occurring in his treatise *al-Futūḥāt al-makkīyah*.] pp. 187, 4. Istanbul, 1911.

8°

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN
20 EKİM 1996

el-Futūḥāt al-Makkīya (Ibn 'Arabī)
3369 'ARABĪ, Ibn AL-. *Futūḥāt al-Makkīyah* (Tr. Eric Winkel). Notre Dame, IN: Cross Cultural Publications, 1995, 300pp.

10 EKİM 1996

MADDE YATIRILANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

MORRIS, James W. "Second reading": Ibn 'Arabī's *Futūḥāt* and the renewal of Islamic thought. *El viaje interior entre Oriente y Occidente: la actualidad del pensamiento interior de Ibn 'Arabī*. Pablo Beneito y Pilar Garrido (eds.). Mandala: Madrid, 2007, pp.231-246. [Notes on pp.276-278. Spanish translation, pp.214-230.]

*Ibn 'Arabī / Arabi
Futūḥāt al-Makkīya*

31 TEM 2011

- Ibn 'Arabi Muhyiddin
- Futuhat al-Makkiyya

Ibn al-'Arabi. *Kitab al-Futuhat al-Makkiyya*. Cairo: 1329.

. *Mawāqī' al-nujūm wa-maṭālī' ahillat al-asrār wa'l-'ulūm*.
Cairo: 1325/1907.

. *Ta'wilāt*. Beirut: 1968.

. *Sufis of Andalusia: The Rūh al-quds and Al-Durrat al-fākhirah*.
Translated by R.W.J. Austin. London: 1971.

. *The "Tarjumān Al-Ashwāq": A Collection of Mystical Odes by Muhyi'ud-dīn ibn al-'Arabi*. Edited and translated by R.A. Nicholson. London 1911. Reprinted, 1978.

. *Bezels of Wisdom*. Translated by R.J.W. Austin. New York: Paulist Press, 1980.

. *Traité de l'amour*. Translated by Maurice Gloton. Paris: Albin Michel, 1986.

MADDE YATIMLANDIKTAN
KONRA 571 SYDOROMAN

- İBNÜ'L-ARABİ Muhyiddin
- el-FUTUHATÜ'L-MEKKIYYE (İbnü'l-Arabî'nin)

Ibn al-'Arabi, 1165-1240.

(Futuhat al-Makkiyah)

الفتوحات المكية / (تأليف) مكي الدين

ابن عربي ؛ تحقيق وتقديم عثمان يحيى ؛

تصدير ومراجعة ابراهيم مذكور .

القاهرة ؛ الهيئة المصرية العامة

للكتاب ، 1972-1992 .

v. <14> ; 30 cm. —

(المكتبة العربية)

Vol. 14 published by: al-Majlis

al-'Ala lil-Thaqafah bi-al-ta'awun

ma'a Ma'had al-Dirasat al-'Ulya fi

al-Surbun wa-al-Munazzamah

al-Dawliyah lil-Tarbiyah

wa-al-'Ulum wa-al-Thaqafah.

Includes bibliographical references and

indexes.

ISBN (invalid) 977-10-2900-3 (v. 14) :

£E24.00

Egy-Islam.

9 NISAN 1995

el-FUTUHATÜ'L-MEKKIYYE (İbnü'l-Arabî'nin)
241 TAHRALI, Mustafa. The polarity of expression in the

Fusus al-Hikam. Muhyiddin Ibn 'Arabi: a

commemorative volume. Ed. S.Hirtenstein &

M.Tiernan. Shaftesbury: Element, for the Muhyiddin

Ibn 'Arabi Society, 1993, pp.351-359

15 MARTI 1995

060487 el-FUTUHATÜ'L-MEKKIYYE (İbnü'l-Arabî'nin)
224 MORRIS, J.W. How to study the *Futuhat*: Ibn 'Arabi's own advice. *Muhyiddin Ibn 'Arabi: a commemorative volume*. Ed. S.Hirtenstein & M.Tiernan. Shaftesbury: Element, for the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society, 1993, pp.73-89

060487 4237. Ibn-al-'Arabi, Muhyi'd-Din Muhammad Ibn-'Ali: Al-Futuhat al-makkiya / Muhyi'd-Din Ibn-'Arabi. Taḥqīq wa-taqdīm 'Utmān Yahyā. - Al-Qāhira: Al-Haj'a al-Miṣriya al-'Amma li'l-Kitāb. - (Al-Maktaba al-'arabiya) Parallelsacht.: Les conquêtes spirituelles de La Mecque. - Arab. in arab. Schr. 13 B 573
- İBNÜ'L-ARABİ (1992 = 1412 h.) - 794 S. ISBN formal falsch ISBN 977-10-2900-3f
el-futuhatü'l-makkiyye (İbnü'l-Arabî'nin)

13 B 573-14

419 MORRIS, James Winston. 'Listening for God: Prayer and the Heart in the Futuhat' (Ibn 'Arabi's Work: Al-Futuhat Al-Makkiya). *Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society* (Oxford, UK), Vol.13, 1993, pp.19-53

el-futuhatü'l-makkiyye (İbnü'l-Arabî'nin)

9 NISAN 1995

060487 el-FUTUHATÜ'L-MEKKIYYE (İbnü'l-Arabî'nin)
224 MORRIS, J.W. How to study the *Futuhat*: Ibn 'Arabi's own advice. *Muhyiddin Ibn 'Arabi: a commemorative volume*. Ed. S.Hirtenstein & M.Tiernan. Shaftesbury: Element, for the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society, 1993, pp.73-89

97 HAZIRAN 1995

el-Futuhatü'l-Makkiyye (İbnü'l-Arabî'nin) 14519. ee. 109.
IBN al-'ARABİ (Muhyi al-Din Muhammad ibn 'Alī) Abdülkerim el-Çi
al-JILİ ('Abd al-Kerim ibn Ibrāhīm)

شرح مشكلات
الفتوحات المكية

Sharh mushkilāt al-Futuhat al-makkiyah. [A commentary on certain difficult passages in Muhyi al-Din Ibn al-'Arabi's mystical treatise al-Futuhat al-makkiyah.] pp. 80.

Photocopy of an undated manuscript.

8°.

MADDE YATIMLANDIKTAN
KONRA 571 SYDOROMAN
20 EKIM 1995

el-futuhatü'l-makkiyye (İbnü'l-Arabî'nin) 423 WINKEL, Eric. 'Ibn 'Arabi's Fiqh: Three Cases from the Futuhat' (Ibn 'Arabi's Work: Al-Futuhat Al-Makkiya). *Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society* (Oxford, UK), Vol.13, 1993, pp.54-75

226 IBN [AL]-'ARABİ, Muhyi al-Din]. Extraits de *Al-futuhat al-Makkiyya*. Tr. Arfa, 'Alī-Ridā. Aux *Sources de la Sagesse*, 2/5 (1995) pp.41-56

227 JAMALUDDIN, Syed. Epistemology in the Sufi discourse. *Islam and the Modern Age*, 26 ii-iii (1995) pp.137-148

el-FUTUHATÜ'L-MEKKIYYE (İbnü'l-Arabî'nin)
238 RUNDGREN, F. The preface of the *Futuhat al-Makkiyah*. *Muhyiddin Ibn 'Arabi: a commemorative volume*. Ed. S.Hirtenstein & M.Tiernan. Shaftesbury: Element, for the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society, 1993, pp.340-350

15 MARTI 1995

1013. Morris, James W. "Segunda lectura", "Al-futūḥāt al-makkiyya" y la renovación del pensamiento islámico / [traducción de Juan Fernández Fernández]. En: *El viaje interior entre oriente y occidente : la actualidad del pensamiento de Ibn 'Arabi* / Pablo Beneito y Pilar Garrido (eds.). - Madrid : Mandala, D.L. 2008. - ISBN 978-84-8352-068-0. - P. 214-230 *Futūḥāt al-Makkiyya*

MADRID
SOB...

21 MAR 2011

060482 AL-FUTUHAT AL-MAKKIYYA (M. Ibn 'Arabi)
IBN 'ARABI MUHYIDDIN

GURĀNĪ 28790 72

(^cAli ibn Muḥammad al-). (علي بن محمد)

التعريفات... تأليف السيد الشريف علي بن محمد بن علي

السيد الزين ابي الحسن الحسيني الجرجاني الحنفي...

وليها رسالة في بيان اصطلاحات رئيس الصوفية سيدي محي

الدين بن العربي الواردة في كتابه الفتوحات المكية.

-Le Caire, Mustafā al-Bābī al-Ḥalabī, 1357/1938.

Ta'rifat... 1 [8° X. 27169

.../...

²GURĀNĪ 28791 72

(^cAlī ibn Muḥammad al-). (علي بن محمد)

التعريفات...

[8° X. 27169

... -21cm, 248p. [Acq. 4820-69]

1 [8° X. 27169

(Ta'rifāt [al-]). Avec un lexique des termes techniques d'Ibn 'Arabi d'après al-Futūḥāt al-makkiyya).

18 NISAN 1995

IBN 'ARABĪ (Muḥammad ibn 'Alī Muḥyī al-Dīn).

ابن عربي (محمد بن علي محيي الدين) - الفتوحات المكية ...

القاهرة : الهيئة المصرية العامة للكتاب، ١٩٧٢. - ٢٨٠ ص.
"Fuṭūḥāt (Al-) al-makkiyya". - Ed. 'Uṭmān Yaḥyā; préf. et rév. Ibrāhīm Maḍkūr. - Ouvrage publié sous le patronage du Conseil des Arts, des Lettres et des Sciences sociales, avec la collaboration de l'École Pratique des Hautes Études, Section des Sciences Religieuses, Sorbonne.

.../...

54

IBN al 'ARABĪ (Muḥammad ...

ابن العربي

par 'Oṭmān Yaḥyā ... préface et révision par le professeur Ibrāhīm Maḍkūr.
- La Caire, al-Hay'at al-Miṣriyya al-'Āmma li-al-Kitāb, 1972. - Vol. in 4, fac-sim. [AAA II 678]
(al-Fuṭūḥāt al-makkiyya. Publié sous le patronage du Conseil des Arts, des Lettres et des Sciences Sociales, avec

.../...

IBN 'ARABĪ (Muḥammad ibn 'Alī Muḥyī al-Dīn).

ابن عربي (محمد بن علي محيي الدين) - الفتوحات المكية ...

[4° 02g.2827]
[4° Impr.or.3879]

506-IIP. : fac-sim. - ١٩٧٢/١٣٩٢ - ١
(المكتبة العربية) : التراث ١٢٤ : تصوف ٢٧ (١)
-Introd. en franç. Index. -Acq.73-6378.
534-4 p. - ١٩٧٢/١٣٩٢ - ٢
(المكتبة العربية) : التراث ١٢٧ : تصوف ٢٨ (٢)
-Préf. en franç. Index. -Acq.73-6378.

.../...

IBN 'ARABĪ (Muḥammad ibn 'Alī Muḥyī al-Dīn).

ابن عربي (محمد بن علي محيي الدين) - الفتوحات المكية ...

[4° 02g.2827]
[4° Impr.or.3879]

536 p. - ١٩٧٤/١٣٩٤ - ٣
(المكتبة العربية) : التراث ١٥٣ : تصوف ٣٢ (٣٠)
-Index. - Acq.75-1550.
655-4 p. - ١٩٧٥/١٣٩٥ - ٤
(المكتبة العربية) : التراث ١٥٣ : تصوف ٣٢ (٣٠)
-Préf. en franç. Index. -Acq.77-09806.

23 OCAK 1995

54

IBN 'ARABĪ (Muḥammad ibn 'Alī Muḥyī al-Dīn)

الجزء الأول [الجزء الثامن] من كتاب الفتوحات المكية التي فتح الله بها علي ...
ابن عبد الله محمد بن علي المعروف بابن عربي الحائلي الطائفي ...
مصر . دار الكتب العربية الكبرى 4 t. en 8 vol. S.d.

"al-Fuṭūḥāt al-makkiyya", encyclopédie mystique.
En arabe.

54

ابن العربي (Muḥammad ibn 'Alī Muḥyī al-Dīn)
الفتوحات المكية . محمد بن عربي . تحقيق وتقديم د. عثمان يحيى . صدرت ورعاية د. ابراهيم مدكور .

As-Shaykh Mubayyidin Ibn 'Arabi. Al-Futuhat al-makkiyya (Les conquêtes spirituelles de la Mecque). Texte établi d'après les deux principaux manuscrits des premières et dernières sections de Futūḥāt, avec une double introduction [AAA II 678]

A. 133987

.../...

الفتوحات المكيّة لمحيي الدين بن عربي

بقلم

الدكتور أبو العلاء عفيفي

أستاذ الفلسفة بكلية الآداب جامعة الاسكندرية

على انفراد في كتبه الأخرى ، كان منها بمثابة الخلاصة العامة والثمرة الناضجة لكل ما كتب . وعلى كل من يتصدى للكتابة عن «الفتوحات» أن يمهّد لذلك بالكلام عن مؤلف الفتوحات وعن مؤلفاته الأخرى لانعكاس كل من هذين الأمرين على الآخر : وهذا ما فعلناه في هذا البحث :

ابن عربي مؤلف الفتوحات

هو الشيخ أبو بكر محمد بن علي الملقب بمحيي الدين ابن عربي المُرسي الحاتمي الصوفي الفقيه الطاهري . عُرِفَ في المشرق بابن عربي - بدون الألف واللام - تمييزاً له عن سميّه ومواطنه القاضي أبي بكر ابن العربي المعاصر للغزالي :

ولد في مرسية في الجنوبي الشرقي من الأندلس يوم الاثنين ١٧ من رمضان سنة ٥٦٠ ، وكان ميلاده بعد وفاة عبد المؤمن سلطان الموحديين في شمال إفريقيا بستين . وهو من سلالة عربية صميمية ، ومن أسرة عرفت في الأندلس بالتقوى والورع وكان بعض أفرادها من الصوفية . تلقى مبادئ العلوم الدينية في

ينفرد كتاب الفتوحات المكيّة من بين كتب ابن عربي العديدة بأنه ألصق هذه الكتب كلها بمؤلفه . فهو إلى جانب مادته الغزيرة في العلوم الإسلامية وعلوم الأوائل ، مرآة تنعكس عليها سيرة المؤلف الشخصية وحياته الروحية كما تنعكس عليها ثقافته الواسعة التي استمدّها إما مباشرة من العلماء والصوفية الذين تتلمذ عليهم أو صحبهم أو لقبهم عَرَضاً في أسفاره أو راسلهم في الأندلس أو المغرب أو المشرق العربي ؛ وإما من الكتب التي عثر عليها في البلاد التي زارها : ولا تجد مؤلفاً آخر غير الفتوحات يمدك بشئ التفاصيل عن كل هذا ، كما يلقي الضوء على ما خفى من معالم شخصية ابن عربي ومغامراته الروحية وتجاربه الصوفية .

ويتصل الكتاب من ناحية أخرى اتصالاً وثيقاً بأكبر عدد من مؤلفات ابن عربي ، لا من حيث ذكر أسماؤها وحسب ، بل من حيث ما يذكر عن موضوعاتها والظروف التي لا يست تأليفها ، وتاريخ ومكان ذلك التأليف ، والحكم عليها في أغلب الأحيان .

ولما كان كتاب الفتوحات آخر وأوسع كتاب ألّفه وعالج فيه شئ الموضوعات والمسائل التي عالجها

18. IBN 'ARABĪ, *al-Fotūhāt al-makkiyya*, édité avec introduction et notes par 'Othmān Yaḥyā; note liminaire et révision par Ibrāhīm Madkour, Le Caire, al-Hay'a l-miṣriyya l-'amma lil-kitāb, 21 × 29 cm, t. 5, 1977, 4 + 652 pages.

Sur cette édition cf. nos notices dans *MIDEO*, t. 11 (1972) p. 480, t. 12 (1974), p. 145 et t. 13 (1977), p. 90.

Sans désespérer, M. 'Othmān Yaḥyā poursuit courageusement son édition du grand mystique musulman. Un orage provoqué par certains milieux obscurantistes qui ont surpris la bonne foi de l'Assemblée du peuple a failli arrêter l'édition et confisquer les volumes déjà parus. L'énergique réaction de M. Ibrahim Madkour et des éléments éclairés de l'intelligenza de notre pays dissipa l'orage. L'édition a repris son cours.

Dans ce volume M. 'O.Y., dans une longue note liminaire fait une étude comparée des deux autographes du texte des *Fotūḥ* et note les différences stylistiques et doctrinales qu'ils contiennent (pp. 35-44). La particularité de ce volume est qu'il est presque exclusivement consacré à la pratique même de la *Sharī'a*: Ibn 'Arabī étudie les plus infimes détails de la pureté légale, des causes qui provoquent l'impureté, les minuties des ablutions etc., en essayant, bien sûr de découvrir le *bāṭin* qui assure leur valeur religieuse profonde. Mais ce *bāṭin* loin de laisser dans l'arrière-plan le *ẓāhir* le suppose et le requiert: tout spirituel qu'il soit, Ibn 'Arabī ne laissera jamais tomber les strictes prescriptions de la *Sharī'a*, essentiellement dirigées vers le *ẓāhir*.

De même dans les premiers chapitres consacrés au paradis et à ses joies, Ibn 'Arabī est loin de négliger l'aspect des plaisirs sensibles.

M. 'O.Y. fait une observation qui ne manque pas d'intérêt: alors que chez Ghazālī dans l'*Iḥyā' 'olūm al-dīn*, la partie consacrée aux *'ibādāt* atteint à peine 150 pages, — et dans le *Qūt al-qolūb* de Makkī trois chapitres, — celle des *Fotūhāt* consacrée au même sujet dépasse les mille pages. L'intellectualisme du Shaykh al-akbar qui vise avant tout la *ḥaqīqa* reste très tributaire des données positives institutionnelles de la *Sharī'a*.

Même perfection technique que les volumes précédents, et même souci de présenter un texte facile à utiliser grâce à une minutieuse disposition typographique et aux nombreux index qui accompagnent ce texte. Comme pour les autres volumes, nous donnons ci-dessous la table des matières simplifiée du volume.

famamī IBN ARABĪ pošetinde

موسوعة الفتوحات المكية و أسلمة المعرفة الانسانية.

عثمان يحيى

الحمد لله و سلام على عباده الَّذِينَ اصطفى وعلى سيد هم المحتبى المصطفى و على آله
أهل الصفاء و على أوليائه ذوى المودة و الوفاء.
الاخوة الأحبة، الزملاء المحترمون.

وإن كنت لست جديراً بهذه السعادة ولا هذا الشرف، لأن أقدم أمامكم محاضرة، لأنى لا
أستحق أن أحاضركم، ولكن يسعدنى ويشرفنى أن أتذكر معكم فيما هو عزيز على قلوبنا
وأنثر لى نفوسنا، وهو الفكرة العرفانية و العلم العرفانى الذى احتوته هذه الموسوعة
الكبرى الفتوحات المكية، التى هى فخر لا للمعارف الاسلامية فحسب، بل للانسانية
جمعاء. فنحن اذاً جميعاً، ولست أنا وحدى، أمام مذاكرة معكم حول هذه الموسوعة.

العنوان الذى قدّم اليكم كما تعرفونه هو «موسوعة الفتوحات المكية و أسلمة المعرفة
الانسانية» و يجب أن نضيف الى هذا العنوان شيئاً آخر أو عنصراً آخر لنكمله من جميع
جهاتة، فنقول «موسوعة الفتوحات المكية و أسلمة المعرفة الانسانية و أنسنة المعرفة
الدينية». تعابير ليست واضحة تماماً. فأما كلمة «أسلمة» فهى المقابل لما هو معروف
باللغات الأجنبية Islamisation يعنى جعل المعرفة و النظر اليها من الوجهة الاسلامية

• متن سخنرانى استاد عثمان يحيى كه در روز چهارشنبه دهم تيرماه ۱۳۶۷ در محل بنياد دائره المعارف اسلامى
ايراد شده است.

Tahkikat-ı İslami, vol: II/2 (1988)

Tehran, s. 1-17.

تحقيقات اسلامى

نشریه بنياد دائره المعارف اسلامى
سال دوم، شماره ۲ (۱۳۶۶)

مدیر: دکتر نصرالله پورجوادی
سرپرست: دکتر احمد طاهرى عراقى

بنياد دائره المعارف اسلامى
تأسیس ۱۳۶۲

رئيس هیأت امناء بنياد و ناظر:
سيد مصطفى ميرسليم

این نشریه با مساعدت مالی بنياد فرهنگى رضا (ع) و همکارى مرکز نشر دانشگاہى چاب و منتشر شده است.

آراء مندرج در مقالات ضرورتاً رأى و نظر مسؤلان مجله و بنياد دائره المعارف اسلامى نيست.
مسؤول فنى و ناظر چاب: كيخسرو شاپورى، با همکارى حسين ابوبى زاده
نشانی: تهران، خيابان فرانسه، خيابان نظامى، شماره ۲، صندوق پستى ۱۱۳۶۵/۲۸۸۵

حروفچينى: لاينوترون مرکز نشر دانشگاہى
ليتوگرافى، چاب و صحافى: مرکز چاب و انتشارات دانشگاہ علامه طباطبائى
همه حقوق برآى بنياد دائره المعارف اسلامى محفوظ است.
پهاى تک شماره ۴۰۰ ريال

فهرست مندرجات

بخش اول: مقالات	
۱	عثمان يحيى
۱۸	عباس زرياب
۳۱	عليرضا ذكارتو قراگزلو
۴۰	سليمان ندوى / ترجمه محمد حسين مشايخ فريدى
۷۱	جولييان بالديك / ترجمه سهراب علوى نيا
۹۷	نصحيح محمد مهدي نجف
۱۱۵	عباس حرّى
۱۲۴	
۱۴۲	
۱۴۹	

بخش دوم: متون

رسالة فى معنى المولى للشيخ المفيد
رساله فى معنى المولى للشيخ المفيد
بخش سوم: كتابشناسى، معرفى كتاب، نامهها، خبرها
فهرست گزیده مقالات خارجى
معرفى كتاب
نامهها
خبرها

28 MAYIS 1996
MADDE YAZILANLARIN
SONRA OKUL DOKÜMAN

01 EYLÜL 2008

فتوحات مکيه - ترجمه فتوحات مکيه؛ آداب طهارت (فقه و اصول)؛ نماز - اسرار نماز (فقه و اصول)
 پژوهشی دقیق و گسترده در بیان اسرار و آداب نماز و طهارت است. کتاب فتوحات، یک دوره عرفان نظری است که تمام معارف، عبادات، احکام و معاملات را از دیدگاه عرفان مورد بحث و بررسی قرار داده است. نویسنده در این اثر با اشاره مختصر به آداب طهارت و نماز، اسرار طهارت و نماز را به تفصیل شرح می‌دهد. وی پس از بیان اسرار اذان و اقامه، به ذکر اسرار فقرات نماز می‌پردازد. مترجم به ترجمه تحت اللفظی این باب پرداخته و در مواردی نیز که مشتمل بر دشواری خاصی بوده، به ذکر همان متن عربی بسنده کرده است. از جمله این موارد اشعاری است که این عربی از خود و یا از دیگران آورده است.

ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

۴۸۸۴- ترجمه معرفت رجال الغیب و

معرفت عالم اکبر و عالم اصغر، تهران: مولا،

چاپ اول، ۱۳۸۲ / ۱۵۰۰ نسخه، ۱۸+۱۱ص، فارسی،

رقعی (شمیز)، بها: ۴۵۰۰ریال.

شابک: ۶-۶۸-۵۹۹۶-۹۶۴

کد پارسا: BY-۱۸۳

عنوان متن ترجمه شده:

معرفة رجال الغیب

منابع مرجع عرفانی - رساله‌های عرفانی

ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

۴۸۸۵- جهان در پناه یازده اسم اعظم،

شرح و حاشیه علی باقری، تهران: پازینه، چاپ اول،

۱۳۸۳ / ۲۰۰۰ نسخه، ۳۴۴+۲ص، فارسی، وزیری

(شمیز)، بها: ۳۰۰۰۰ریال.

شابک: ۴-۷۶-۵۷۷۲-۹۶۴

کد پارسا: B۴۶۸۰۹

منابع جامع عرفانی

نوشتاری در عرفان نظری و عملی است که

در سه بخش سامان یافته است. بخش نخست که به

نوعی مقدمه اثر است، از باب سفر قلب شروع می‌شود

و پس از ذکر صفت روح کلی و شرح باب حقیقت و

باب عقل، به باب نفس مطمئنه ختم می‌گردد. بخش

دوم، مراحل مختلف سیر در آسمان‌های هفت‌گانه

معنوی است. بخش سوم، وصف موقعیت‌ها و

مکان‌های عالی در سیر تکامل روح و نفس بشری تا

رسیدن به به مناجات است. به اعتقاد نویسنده، مناجات

تنها مخصوص بندگان نیست و خداوند نیز با بندگان

خویش مناجات می‌کند. نکته مهم این کتاب، اشارات و

بیاناتی است که درباره مقام علی (ع) و فاطمه (س) و

شان حضرت صاحب الزمان (عج) آمده است.

ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

۴۸۸۲- ترجمه فتوحات مکيه (باب

۱۶۱-۷۴)، ترجمه محمد خواجوی (۱۳۱۳-)، تهران:

مولا، چاپ اول، ۱۳۸۳ / ۱۵۰۰ نسخه، ۶۰۲ص، فارسی،

وزیری (گالینگور)، بها: ۸۲۰۰۰ریال، فهرس: آیات،

احادیث، اعلام، اصطلاحات. *İbn-i Arabî - Futuhat-ı Makkiyye*

شابک: ۷-۷۶-۵۹۹۶-۹۶۴

کد پارسا: B۴۶۴۲۸

فتوحات مکيه - ترجمه فتوحات مکيه

فتوحات مکيه حاوی یک دوره عرفان نظری

است. این دایرةالمعارف بزرگ عرفانی در شش باب

کلی (معارف، معاملات، احوال، منازل، منازل و مقامات)

و در بیش از ششصد فصل و وصل تدوین شده است.

این اثر ترجمه نه چندان دقیق باب معاملات، یعنی از

فصل ۷۴-۱۶۱ را شامل می‌شود. مترجم بی آنکه متن

عربی را بیاورد اقدام به ترجمه آن با عباراتی ناشیوا به

زبان فارسی کرده است. وی عین اشعار را بدون آنکه

به ترجمه آنها بپردازد نقل نموده است. این اثر عظیم،

شایسته ترجمه دقیق‌تری است.

ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

۴۸۸۳- ترجمه فتوحات مکيه (باب

۶۸ و ۶۹)، ترجمه محمد خواجوی (۱۳۱۳-)، تهران:

مولا، چاپ اول، ۱۳۸۳ / ۱۶۰۰ نسخه، ۸۷۶ص، فارسی،

وزیری (گالینگور)، بها: ۱۲۰۰۰ریال، فهرس: آیات،

احادیث، اعلام، اصطلاحات. *İbn-i Arabî*

شابک: ۱-۸۲-۵۹۹۶-۹۶۴

کد پارسا: B۴۸۵۲۰

SAM DN: 170876

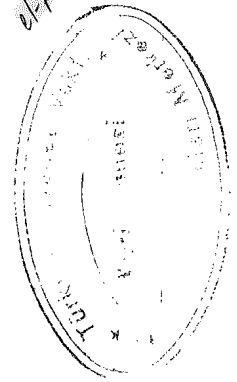
Mi'rāj al-kalima:
de la Risāla Qushayriyya aux Futūhāt Makkiyya

Michel Chodkiewicz

MADEE YATIMLANDI
SONRA GILPN DOKTRINA

16 FEB 2008

11-2306 (K. Usaym)
al-Futūhāt li-l-Makkiyya

Dans la notice du *Rūḥ al-quḍs* qu'il consacre à l'un de ses premiers maîtres, Abū Ya'qūb Yūsuf b. Yakhlaf al-Qummī,¹ Ibn 'Arabī déclare: 'Je n'avais alors jamais vu la *Risāla* d'al-Qushayrī ni aucun ouvrage semblable et j'ignorais ce que signifiait le mot *taṣawwuf*.² Il raconte ensuite qu'un jour Yūsuf al-Qummī, partant à cheval vers une montagne située à une courte distance de Séville, lui ordonna de l'y rejoindre avec un de ses compagnons. Ce dernier portait un exemplaire de cette *Risāla* dont Ibn 'Arabī répète qu'il ignorait tout de son contenu comme de son auteur. Les deux jeunes gens, ayant retrouvé leur shaykh au sommet de la montagne, accomplirent la prière de midi derrière lui, dans une mosquée bâtie à cet endroit. Puis, tournant le dos à la *qibla*, [le shaykh] me tendit la *Risāla* et me dit: "Lis!" Or la crainte révérentielle que j'éprouvais me rendit incapable de prononcer deux mots de suite et le livre tomba de ma main. Il dit alors à mon compagnon: "Lis!" Ce dernier commença à lire et le shaykh se mit à faire un commentaire sans interruption jusqu'au moment où nous accomplîmes la prière du *'aṣr*'.

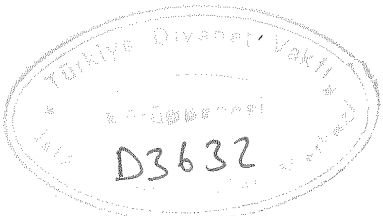
Une date mentionnée à deux reprises dans les *Futūhāt* à propos de Yūsuf al-Qummī suggère qu'Ibn 'Arabī connut ce shaykh en 586/1190. Il était donc âgé alors de vingt-six années lunaires. Moins de dix ans plus tard, les premiers ouvrages qu'il rédige témoignent qu'il a acquis une parfaite maîtrise du vocabulaire technique du *taṣawwuf* et que les grands textes classiques lui sont devenus familiers. Dans un livre composé, il est vrai, beaucoup plus tard, la *Muḥāḍarat al-abrār*,³ Ibn 'Arabī donne une liste des auteurs dont il a tiré une partie des matériaux de ce recueil de miscellanées: la *Risāla* y figure en bonne place à côté d'œuvres d'al-Sulamī, d'Abū Nu'aym, d'Ibn al-Jawzī par exemple. Elle n'est néanmoins citée qu'assez rarement dans les écrits du Shaykh al-Akbar,⁴ en général lorsque celui-ci rapporte un propos

attribué à l'un des *rijāl* de la *Risāla*. En dépit de cette relative rareté des renvois explicites, il n'en demeure pas moins qu'Ibn 'Arabī reconnaît à l'ouvrage d'al-Qushayrī le statut d'une référence majeure comme le vérifie un examen attentif des *Futūhāt Makkiyyāt*.

La structure des *Futūhāt* peut être considérée de plusieurs points de vue, ce qui entraîne parfois des confusions quant à l'emplacement exact d'une citation mentionnée par tel ou tel des commentateurs anciens qui n'avaient à leur disposition que des manuscrits. Il y a, tout d'abord, une subdivision matérielle de l'ouvrage en trente-sept volumes (*asfār*) dans le manuscrit autographe sur lequel est basée l'édition entreprise par O. Yahia. Chacun de ces volumes comporte à son tour sept parties, soit un total de deux cent cinquante-neuf *ajzā'*. Plus significative quant à l'architecture de cet *opus magnum* est la répartition en six sections (*fuṣūl*) dotées chacune d'un titre qui en annonce le contenu. Intervient enfin la division en 560 chapitres (*abwāb*),⁵ le nombre des chapitres de chaque *faṣl* ayant manifestement un caractère symbolique.⁶

C'est sur la deuxième section – le *faṣl al-mu'āmalāt* – que notre attention va se porter ici. Elle compte 115 chapitres. Ce nombre trouve son explication dans un *ḥadīth*, cité par Ḥakīm al-Tirmidhī dans son fameux questionnaire, selon lequel 'Allāh a 117 caractères'.⁷ Ibn 'Arabī, dans ses réponses aux trois questions qui se rapportent à ce dit prophétique, déclare d'abord que seuls les prophètes peuvent éprouver en plénitude la 'saveur' (*dhawq*) de ces 'caractères divins' mais que les *awliya'* bénéficient cependant d'une participation à ces jouissances spirituelles. Puis il précise qu'à la différence des autres *rusūl* qui, en proportions variables selon leur rang dans la hiérarchie des Envoyés, n'ont accès dans le meilleur des cas qu'à 115 des *akhlāq* divins, Muḥammad en possède la totalité. Dans le contexte de la prophétologie akbarienne, l'explication la plus probable de ces deux parts exclusivement réservées au Prophète de l'islam est qu'elles constituent un privilège lié aux deux aspects par lesquels sa fonction se distingue de celle des autres *rusūl* – à savoir son antécédence ('J'étais prophète alors qu'Adam était entre l'eau et la boue')⁸ et son caractère final puisque la Révélation est définitivement 'scellée' par la descente du Qur'an ('Pas de prophète après moi').⁹ La signification du nombre des chapitres¹⁰ devient ainsi évidente. Les *awliya'* Muhammadiens sont, en leur qualité d'héritiers des prophètes antérieurs,¹¹ en droit d'espérer goûter la saveur de 115 des *akhlāq* divins en passant par les trois étapes que sont le *ta'alluq* ('l'adhérence' aux caractères divins), le *takhalluq* (l'appropriation de ces caractères) et le *tahaqquq* (leur pleine réalisation).¹²

La section initiale des *Futūhāt* est le *faṣl al-ma'ārif* et la finalité de cet exposé des connaissances doctrinales fondamentales est indiquée par le très long chapitre 73 qui en est le terme: on y trouve en effet une analyse extrêmement détaillée de la nature, de la fonction, des modalités et des degrés de la sainteté.¹³ L'enseignement dispensé dans les chapitres précédents a donc clairement pour objet de préparer

فوتوحات مكيه

MÜHÜR KAYITLI ALINMIŞTIR
SÜPHAN KARAYI KOPYEDİMAN

02 EKİM 2012

معرفى نسخه بسيار نفيس فتوحات مكيه

ابوالفضل عرب زاده

شاید بتوان ابن عربى محمد بن على بن محمد، محى الدين را مهم ترين شخصيت در عرصه تفسير و تأويل عرفانى به حساب آورد. او نویسندهاى پرکار بوده كه آثار وى را تا هشتصد و پنجاه كتاب و رساله بر شمرده اند. مهم ترين آثار وى فصوص الحكم و فتوحات مكیّه است. برعكس بعضى او را ممیت الدين مى نامند. ابن عربى سخنان عجيب و غريبى دارد، برخى از سخنان او بسيار پیچیده است كه نیاز به شرح و توضیح عارفان دانشمند دارد. بعضی دیگر غیرقابل هضم و مناقشه برانگیز است و به تعبیر استاد جلال الدين آشتیانی 'كلمات نامعقول و سطحی در تألیفات او زیاد به چشم مى خورد. از این رو كسان بسیاری با او به مخالفت برخاسته و نوشته هایش را اغراق آمیز دانسته اند نسخه های كامل و بسیار نفیس از فتوحات مكیّه در كتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی وجود دارد كه در ذیل به معرفى آن مى پردازد.

عنوان كتاب: الفتوحات المكیة فى معرفة الاسرار المالكیة و الملكیة.

كد: ۳۲/۱۰۴

شماره دفتر كل: ۴۱۲۴۸

تاریخ اهداء به كتابخانه: ۱۳۷۰/۹/۲۰

اهداء كننده: آية الله العظمی گلپایگانی(ره).

تاریخ تألیف: فتوحات در سال ۵۹۹ قمری در مكه آغاز شد و در سال ۶۲۹ به پایان رسید.

موضوع: عرفان.

لوهيا نفیس شمسى زاهد و ما تفصل بعض الامام و بعض البانی علی بعضیة فیهما فیهما الصیارات
و اللغات و ترين الامام من الفتوحات فوهجها الفاء و هو ما صحیحاً منها ما
سألتنا كأدوماً و كنا لا یلم یمن صید قویاً و كذا البانی لایة قد و كان من صفاتی
رشی و بعض الامام فی آخر مضان فیقول القهمة فیهم مضان من اللذان من شهر
و بعض الامام فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول فیقول
فكلمك ففی كلكم یوم القیامة و كانت لاشفاة فی كركیة فاخر فی كركیة و كركیة
و یبلغ بحال الهمدة انفسا ما انقول لایة لایة فی اللذان فیقول فیقول فیقول فیقول
و قد نشأ المبرم صلاتنا و نشجنا ما انقول فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
طیبت ذاك و له و تحیه و كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
عرب الایم و لم یمن فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
و ما فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
القوله فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
امیر القریة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة
فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة فی كركیة

رساله الجیهة السیخ الاطین العریة فی كركیة

لوهيا

پیام بهارستان / د ۳، س ۱، ش ۱، بهار ۱۳۸۸ - ۱۳۸۸

پیام بهارستان / د ۳، س ۱، ش ۱، بهار ۱۳۸۸

Beirut آذار - نيسان 1970

السنة الرابعة والستون

فطحة الفتوحات المكية

للشيخ محيي الدين بن العربي الحاتمي

حقق نصّها وعارضه بأصوله وعلّق حواشيه وقدم له

الدكتور عثمان اسماعيل يحيى

الباحث العلمي بالمركز القومي للبحث العلمي في باريس

كتاب الفتوحات المكية، للصوفي الأندلسي الشهير، المدفون بمدينة دمشق، الشيخ محيي الدين بن العربي (= ابن عربي) الحاتمي، - أثر فريد لا في الآداب الصوفية للإسلام بخاصة، بل في الآداب الروحية للإنسانية بعامة. إنه إحدى تلك القمم الرفيعة للروح البشرية في تطورها المبدع نحو الحق المطلق. ولا عجب أن احتفل به المسلمون، على اختلاف فرقهم ومذاهبهم، في شتى الأعصار والأمصار. ولتألمة تخلو خزائنه من دور الكتب الأهلية أو الوطنية، إن في الشرق أو في الغرب، من نسخ عديدة له. والمكتبة السلمانية باسطنبول تضم وحدها أكثر من مائة مخطوط لهذا الكثر

AL-MACHRIQ

REVUE BIMESTRIELLE

Scientifique - Historique - Littéraire

SOUS LA DIRECTION DES PÈRES DE L'UNIVERSITÉ SAINT-JOSEPH

LXIVe ANNÉE, FASC. 2

MARS-AVRIL

SOMMAIRE

	Pages
D ^r OSMAN I. YAḤYA	
<i>Ḥuṭbat al-Futūḥāt al-Makkiya</i> , par le Cheikh Muḥyi-l-Dīn bin al-'Arabī al-Ḥātimī.	129
GEORGES I. NAṢR	
D ^r Amīn Yūsuf al-Ḥūrī.	196
GEORGES I. NAṢR	
Jeunesse disparue.	208
P. CARLOS CHAD	
Zénobie de Palmyre	229

ABONNEMENT ANNUEL

LIBAN	25 L. L.
AUTRES PAYS	10 Dollars

Makale

Derin Isl. Univ. Şarkiyat Enstitüsünde mevcuttur.

- up his food and his drink and his (sexual) desire for My sake.' See Maulana Muhammad Ali, *A Manual of Hadith*, 2nd edn, (Curzon Press, London and Dublin, 1978), p. 223.
54. There were many similar *ahādith* concerning the future and the events preceding the last Hour.
  55. Uways, for example, was considered mad by the people of Yemen. When 'Umar asked the pilgrims who had come to Mecca from Qaran whether they knew Uways, they said: 'He is a madman who dwells in solitude and associates with no one. He does not eat what men eat, and he feels no joy or sorrow. When others smile, he weeps, and when others weep, he smiles' (al-Hujwiri, *Kashf*, p. 83).
  56. Sayf ibn Dhi Yazan was a pre-Islamic Yemenite king renowned for his power and luxury.
  57. The personal name of the Devil.
  58. *Rafiqi* (a variant is *raqîbî*, my guardian) personifies *al-nafs al-lawwâmah*, 'the blaming soul' or conscience.
  59. This alludes to a *hadith* cited at least twice in the *Futûhât*: 'When someone comes to Me running, I come to him rushing' (Chittick, *Sufi Path*, pp. 111, 249).
  60. Qur'an, 33:53.
  61. 'Abd Allah Badr al-Habashi was Ibn 'Arabi's disciple and companion for twenty-three years. He died while Ibn 'Arabi was with him in Malatya in Anatolia. A great light reaching to the sky was seen over his grave at night (Austin, *Sufis of Andalusia*, p. 158). It was to him that Ibn 'Arabi dedicated his *Futûhât*.
  62. Ibn 'Arabi describes him as a man 'dedicated to the Qur'an and to worship by night' (ibid., p. 140).
  63. He was al-Mahdawi's servant. When Ibn 'Arabi visited al-Mahdawi in 598AH on his way to perform the pilgrimage, 'Abd al-Jabbar copied the section of *Inshâ' ad-Dawâ'ir wa'l-Jadâwil* which Ibn 'Arabi had completed there (ibid., p. 36).
  64. Ibn 'Arabi describes him as 'a blameless man who spoke the truth without fear.' He frequently exposed himself to the danger of execution by rebuking the sultans for their misdeeds. He criticized Ibn 'Arabi's father for not renouncing public office, telling him to take a lesson from his son: 'Here is a young man with all his bodily appetites in full bloom, who has nevertheless subdued his lusts, cast out his devil, turned to God and associates with God's people, while you, an old man, are on the brink of the abyss' (ibid., pp. 112-14).
  65. The Black Stone is built into the wall of the Ka'ba or House of God in Mecca. It is about twelve inches in diameter, and is described as lava or basalt. Its surface is worn smooth by touching and kissing, for pilgrims believe that it possesses a special aura of sanctity or *barakah*. It is perhaps a small meteorite.

16 MAYIS 1996

MADDE YATIMLANDIKTAN
SONRA GELEN BOKÜMAN

Muhyiddin Ibn 'Arabi: A Commemorative Volume,
 Edit. Stephan Hirtensstein, Michael Tiernan, Shaftesbury,
 1993.

How to Study the *Futûhât*: Ibn 'Arabi's Own Advice

JAMES WINSTON MORRIS

sayfa 73-83
 dia ktp 09073

It is no secret for those who have spent any amount of time with the works of Ibn 'Arabi, even with such relatively 'simple' and straightforward texts as the hagiographical vignettes translated in *Sufis of Andalusia*, that all of his writings are meant to function as a sort of spiritual mirror, reflecting and revealing the inner intentions, assumptions and predilections of each reader with profound – and sometimes embarrassing – clarity. And nowhere is that mirroring (or refractive?) function clearer than in the immense secondary literature attempting to explain or otherwise convey the voluminous teachings of this 'Greatest Master' (*al-shaykh al-akbar*), beginning with the contrasting approaches of his own close disciples and continuing down to our own day.

For if virtually all Sufi writings are meant to be mirrors, Ibn 'Arabi's works are mirrors of a very peculiar and in some ways utterly unique sort. The novel and highly personal manner in which he integrally combined the contrasting approaches of earlier Islamic intellectual traditions that had focused respectively on spiritual disciplines and contemplation, intellectual and scientific inquiry, and the elaboration of scriptural and prophetic teachings – the tripartite scheme of *kashf* (unveiling), *'aql* (intellect), *naql* (religious tradition) found in virtually all his later commentators – was never really repeated or adequately imitated by any subsequent Islamic author. Instead his readers and commentators, whether ancient or contemporary, Muslim or non-Muslim, have almost inevitably tended to focus their attention on one or two of those perspectives.¹ The typical result – and indeed the underlying method – in such cases has been to separate the 'content' from the 'form' of the Shaykh's teachings in ways that tend to ignore and indeed render invisible that remarkably effective spiritual pedagogy which is in fact the unifying aim and persistent focus of his many rhetorical styles and techniques.

One symptom of that neglect is the lack of any detailed study of the complex Introduction (*muqaddima*) to Ibn 'Arabi's famous 'Meccan Illuminations' (*al-Futûhât al-Makkîya*), in which he has provided some essential keys to his underlying intentions and rhetorical methods throughout that notoriously difficult work. Now that extended translations of major sections from the *Futûhât* are beginning to become available,² it may be especially helpful to present these passages in

Db. No. 1 38935

-Futqhatu' Maktub-

تكملة الفتوحات المكية

المعروف

بعروش الحقائق في رفع البلاء عن الخلائق

تأليف

محيي الدين الطعمي

المجلد الأول

المكتبة الثقافية

بيروت

١٩٩٤

04 MART 1996

Towards
A-78cel

تكملة الفسوحات المكيّة

المعروف

بعروض الحقائق في رفع البلاء عن الخلائق

تأليف

محيي الدين الطغمي

المجلد الأول

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No	138935-1
Tasvir No	257.7
	ARAT

المكتبة الثقافية
بيروت

1994/1414

fusuhatul-Mekkiyye (İbrâil- Arabî'nin eseri)

06 MART 1996

Ilahyiddin Ibn 'Arabi: A Commemorative Volume
Edited: Stephan Hirtenstein, Michael Tiernan, Shaftsbury 1993.
51.90-123 DIA Ktp. 39073

Two Chapters from the *Futûhât al-Makkiyya*

WILLIAM C. CHITTICK

Ibn al-'Arabi's magnum opus, *al-Futûhât al-Makkiyya*, 'The Meccan Openings', is known at least by name to all students of Sufism. In spite of its importance for Islamic thought in general, and Ibn al-'Arabi in particular, few scholars have taken advantage of its enormous riches because of the numerous difficulties connected with reading and understanding the text. Some of those interested in the Greatest Master have made necessity into a virtue by suggesting that, in any case, everything important is contained in Ibn al-'Arabi's *Fusûs al-Hikam*. This statement has a grain of truth to it in the sense that the *mujmal* or 'undifferentiated' level contains within itself the *mufassal* or 'differentiated' level, much as a seed contains the tree.

One also hears the opinion that the *Fusûs* is more 'esoteric' than the *Futûhât*, and therefore, it seems, more valuable. But this opinion could hardly be expressed by anyone who has carefully studied both texts, since there is hardly an idea in the *Fusûs* not to be found expressed more clearly and in more detail somewhere in the *Futûhât*. Of course, by 'more esoteric' one may simply mean that the *Fusûs* is often more difficult to understand. To the extent this is true, the reason goes back to the point just made: the *Fusûs* is composed largely of brief allusions, while the same doctrines are exposed in full detail in the *Futûhât*. Moreover, there are certain sections of the *Futûhât* (one thinks in particular of the 128-page Chapter 559, which is several times as long as the *Fusûs*), which is more 'esoteric' in every sense of the word than anything found in the *Fusûs* itself.

The real problem facing the student of Ibn al-'Arabi is that the full significance of his undifferentiated teachings as found, for example, in the *Fusûs*, cannot be grasped without clarification from those works which express the same teachings in differentiated and explicit detail. Those who desire to gain a serious understanding of these teachings, even if they maintain that the esoteric marrow is found in the *Fusûs*, have no choice but to study the *Futûhât* and other works to grasp the *Fusûs*'s full implications.

Some of those unfamiliar with the text of the *Futûhât* and the development of the extensive commentary literature on the *Fusûs* might argue that this or that *Fusûs* commentator gives us all the elucidation that we

need, but this is to ignore the fact that the commentary tradition of the *Fusûs* took on a life of its own, much more concerned with contemporary developments in Islamic thought than with the actual content of Ibn al-'Arabi's teachings. Then, as now, authors kept their audience in mind; the *Fusûs* commentaries tell us as much about contemporary intellectual concerns as about the text itself.

Careful study of this literature suggests that different aspects of the *Fusûs* are stressed in different periods and places, and that some of the central discussions of the work are often pushed into the background. It is only by going back to Ibn al-'Arabi's own works that we can bring out the significance of the *Fusûs* for Ibn al-'Arabi and his immediate disciples. Naturally, we are still faced with the problem that 'commentary' is determined as much by the contemporary intellectual situation as the content of the work; moreover, in English there is the added and indeed major problem of 'translation', which needs to be understood in the widest sense, as 'carrying over' a particular world view into an alien intellectual universe. By avoiding the intermediary links in the commentary literature and going directly to the source, we certainly have something to gain.¹

Until recently only a small number of passages from the *Futûhât* were available in Western languages, mainly French.² This situation has now changed significantly by the publication, under the direction of Michel Chodkiewicz, of an anthology called *Les Illuminations de La Meccque/The Meccan Illuminations: Textes choisis/Selected Texts*. In addition, my own recent work, *The Sufi Path of Knowledge: Ibn al-'Arabi's Metaphysics of Imagination*, consists mostly of passages translated from the *Futûhât*. But the task of presenting the *Futûhât* to Western readers has barely begun. The original text is enormously long and extraordinarily full of difficulties. My purpose here is to offer two short chapters as a minor contribution to this ongoing project.

The two chapters below deal with several themes. Among these, two of the central ideas of Ibn al-'Arabi's spiritual universe stand out: the 'Oneness of Being' (*wahdat al-wujûd*) and 'Perfect Man' (*al-insân al-kâmil*). I originally translated the chapters in 1985 during the preliminary stages of preparing my contribution to Chodkiewicz's anthology. Later we decided that the material they deal with was covered sufficiently by other chapters or was not as central to the concerns of that work as we had hoped. As a result I put the chapters aside for some other occasion, which has now presented itself. In what follows I have thoroughly revised the translations and added brief introductions along with minimal notes. Since many of the topics discussed are covered in some form in the two works mentioned above, I usually refer the reader to those works for clarification or elaboration. Most of the themes not

MADE TATPELAKKIAN
SURA GILLEN OKUMAN

26 MART 1996

- NABLUSI Abdülgani b. Ismail

- FÜSUSUL-İHKEM

X-FÜTUH-İSTÜ'İ-MEKRIYYE
(İbnü'l-Arabî'nin)

شرح رسالة الشيخ أرسلان

في علوم التوحيد والتصوف

خزرة الأبحان ورنه الأبحان
شرح رسالة الشيخ أرسلان
للشيخ عبد الغني النابلسي

• فتح الرحمن بشرح رسالة الولي أرسلان
للشيخ زكريا محمد الانصاري

• نزاهة البيان في شرح رسالة أرسلان
للشيخ علي بن محمد الشافعي

• شرح الرسالة
لعلي بن علوان العمري

مع شرح الرسالة الرسالية ومنتخبات
للشيخ كمال الشريف
عن
"فصوص الحکم" و"فتوحات المکیة"

تأليف وتحرير
عزة حصريّة

مطبعة العلم و دمشق
١٣٨٩ هـ ١٩٦٩ م

Derg / Sıra
Kütüphane Mevleviye

25 OCAK 1994

N. A. Zahed

60487

Edited by Leonard Lewisohn
 The Legacy of Mediaeval Persian
 Sufism, London, 1992, s. 219-232.

DN: 24276.

Da'iri / Kitob
 kutubxonada Mevohitas

21 SUBAT 1996

The *Futūhāt Makkiyya* and its Commentators: Some Unresolved Enigmas

Michel Chodkiewicz

Translated by Peter Kingsley

Ibn 'Arabī's influence on Persian Sufism, and Persian Sufism's role in transmitting Ibn 'Arabī's thought, are already well-studied phenomena. No doubt the dissemination of the Shaykh al-Akbar's works among authors of Persian culture is even greater than we have so far suspected, and is not confined to the famous writers who for so long have commanded the attention of specialists. My friend William Chittick, during the course of his expedition through Indian libraries, has discovered a considerable number of works which were either completely or virtually unknown: so, for example, the one volume containing a commentary on the *Futūhāt* which he unearthed in the Andhra Pradesh Library, and for which I hope he will soon publish a detailed analysis of its contents.¹ In a colloquium devoted to Ibn 'Arabī which was held in Sicily last year Hamid Algar announced the existence of several works by masters of the Naqshbandiyya (a *ṭarīqa* that has quite wrongly had a reputation for being hostile to Ibn 'Arabī) which for the most part remain unpublished and are generally ignored in the bibliographies.² I am quite convinced that these recent finds are by no means the last, and that many other texts are still waiting to be disinterred—whether in Iran, India or Central Asia. The major role of Persian Sufism in the diffusion of Ibn 'Arabī's teaching is in fact not even confined to the regions I have just mentioned. Paradoxically it is sometimes Persians who have been responsible for introducing him into certain areas of the Arab world: the contemporary Yemenite historian 'Abdullāh al-Habshī has pointed out in a recent book that this was the case in the Yemen. He notes that at Zabīd under the Rasūlid dynasty the majority of members of the Akbarian circle which formed around Shaykh Al-Jabartī, the teacher of 'Abd al-Karīm al-Jilī, had come from Persia.³ However, my intention is not so much to describe what there is to be found in this abundant literature as to raise a question about what is not to be found in it – and to attempt to explain this silence.

1. According to W. Chittick the author of this *Sharḥ-i Futūhāt*, of which he has only found the second volume, is probably Muḥibbullah Ilāhābādī (d. 1058/1648).
2. In addition to the Naqshbandi texts, Algar also draws attention to other works such as the *Rasā'il Hadrat-i Sayyid Nūr al-Dīn Shāh Ni'matullah Walī* (d. 834/1431), which have recently been edited and published by Dr. J. Nurbakhsh (Tehran: Intishārāt-i Khāniqāh-i Ni'matullāhī 1979; 4 vols.) and contain commentaries on some passages from the *Futūhāt*. See Algar's forthcoming article, 'Reflections of Ibn 'Arabī in Early Naqshbandi Tradition.'
3. 'Abdullāh al-Habshī, *Al-ṣūfiyya wa l-fuqahā fi'l-Yaman* (Sana'a 1976), p. 131.

28 OCAK 2010

MAR 2010

2010

TASAVVUF KLASİKLERİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	128225
Tas. No:	297.3 115.K

Editör

PROF. DR. ETHEM CEBECİOĞLU

İstanbul 2010

EL-FÜTŪHÂTÜ'L-MEKKİYYE ✓

MUHYİDDİN İBNÜ'L-ARABÎ ✓

M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU*

el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye, Şeyh-i Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin (ö.638/1240) derin irfanını, döneminin dînî ve tasavvufî kültürünü, ayrıca bizzat müellifin hayatını, ve mânevî yolculuğunu yansıtan kapsamlı bir eserdir. *Fütûhât*, otuz yıllık uzun bir te'lif süresinin yanısıra, İbnü'l-Arabî'nin hayatının sonlarına doğru geniş tedris halkasında etüd edilip gözden geçirilerek tekrar kaleme alındığı için Şeyhin son te'lifi ve adeta diğer bütün eserlerinin olgunlaşmış bir meyvesi mesabesinde olmuştur. Biz bu yazımızda, öncelikle İbnü'l-Arabî'nin hayatı hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra tasavvufî kültürümüzün zirvesini, adeta dönüm noktasını teşkil eden bu kapsamlı eseri genel hatlarıyla tanıtmaya çalışacağız.

1. Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Hayatı ve Eserleri

1.1. Hayatı

Tam künyesi: eş-Şeyhu'l-Ekber Muhyiddin Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Arabî et-Tâî el-Hâtimî şeklindedir. Meşhur Mâlikî kadısı ve mütekellim Ebûbekir İbnü'l-Arabî (ö.543/1148)¹ ile karıştırılmaması için ismi, kayıtlarda genelde ga-

* Yrd. Doç. Dr., Erciyes Ü. İlahiyat Fakültesi

1 Hayatı ve eserleri hakkında bk. Baltacı, Ahmet, "İbnü'l-Arabî, Ebû Bekir", *DİA*, c. XX, ss. 488-

الفتوحات المكية لابن عربي

46. IBN 'ARABI, *al-Fotūḥāt al-makkiyya*, édité avec introduction et notes par 'Othmān Yaḥyā. Note liminaire et révision par Ibrāhīm Madkour, Le Caire, al-Hay'a l-miṣriyya al-'āmma lil-kitāb, 20 × 29 cm. 1972, t. 1, 518 pages; t. 2, 536 pages.

Nous avons annoncé dans le précédent numéro de *MIDEO* (t. 11, 1972, p. 480) la mise en oeuvre d'une nouvelle édition des *Fotūḥāt al-makkiyya* d'Ibn 'Arabī et le triple but que s'est assigné M. 'Othmān Yaḥya, en acceptant d'être le responsable de cette édition. M. 'O. Yaḥya s'est mis courageusement à la tâche et grâce à un travail

Amami IBN ARABI poŕsetinde

IBNÜ'L-ARABÎ
MURRÛDDIN
al-FUTUHATÜ'L-
MEKKIYE
S. 1975-1976

13 HAZİRAN 1991

83. IBN 'ARABÎ, *al-Fotūhāt al-makkiyya*, édité avec introduction et notes par 'Othmān Yahyā; note liminaire et révision par Ibrāhīm Madkour, Le Caire, al-Hay'a l-miṣriyya l-ʿamma lil-kitāb, 21 × 29 cm, t. 6, 1978, 722 pages, t. 7, 1981 4 + 788 pages, t. 8, 1983, 5 + 739 pages.

Sur cette édition, cf. le CR dans *MIDEO*, t. 11 (1972), p. 480; t. 12 (1974), p. 145; t. 13 (1977), p. 90 et t. 14 (1980), p. 230 s. Le *Tome VI* est entièrement consacré à la « prière rituelle » (*ṣalāt*) du point de vue juridique et du point de vue mystique. Les deux volumes suivants VII et VIII, seront également consacrés à ce pilier de l'islam, qui vient immédiatement après la *shahāda*.

Du point de vue philosophique, la prière est une manifestation de l'harmonisation de l'homme avec son Créateur et de l'homme avec lui-même. L'homme reconnaît la transcendance de Dieu et en même temps se reconnaît tributaire de Lui et de son amour pour Lui. Les principales sections de ce volume sont: 1. Sens divers de la prière par rapport à Dieu, aux anges et aux hommes. Ses divisions. Dignité de la prière et sa place par rapport aux cinq piliers 2. Les heures de la prière 3. L'appel à la prière (*adhān*) 4. Le statut de l'exécution de la prière 5. La *qibla*: l'orientation vers la Mecque 6. La décence dans le vêtement (*ṣatr al-ʿawra*) lors de la prière 7. Opinions des savants au sujet de la pureté durant la prière 8. Lieux propres et impropres à la prière 9. Paroles et actions contredisant la prière. Pour tous ces points, Ibn 'Arabī expose dans ce livre les diverses opinions des juristes.

Tome VII

Comme pour les autres volumes, celui-ci comprend sept parties: de la quarante-unième jusqu'à la quarante-septième. Tout le volume est consacré, comme le précédent à la prière, envisagée sous ses divers aspects: prière du vendredi, celles du voyage, de la peur, du malade; les causes qui corrompent la prière, exécution de la prière, les prosternations pour réparer des oublis, prière obligatoire, et prière surrogatoire, nombre pair ou impair des prières, les deux prosternations de l'aube, prière du mois de Ramadān, prière lors des éclipses du soleil et de la lune, prière pour obtenir la pluie, etc.

Tome VIII

Dans ce volume, Ibn 'Arabī achève ses explications sur la prière et commence son traité sur la *zakāt* ou dîme aumônière. Le volume va de la quarante-huitième partie jusqu'à la fin de la cinquante-troisième M. Othmān Y. résume les principales questions dans l'introduction (pp. 41-42). Comme pour les volumes précédents, Ibn 'Arabī, après les déterminations juridiques, s'étend abondamment sur les considérations mystiques.

Ces volumes sont dignes des précédents pour la perfection de l'édition, l'acribie dans l'établissement des variantes et la confection des douze index. Nul doute que la plupart de ces index constitueront un matériel considérable pour fournir une base solide et très riche à une synthèse de la culture philosophique et religieuse du grand mystique musulman. Nos vœux accompagnent M. Othmān Yahyā dans la tâche quasi-surhumaine qu'il a entreprise avec courage et magnanimité.

G.C. ANAWATI, " TEXTES ARABES ANCIENS ÉDIÉS EN ÉGYPTE AU COURS DES ANNÉES 1981 à 1984", MIDEO, Vol. XVII, pp. 25-229, 1986 BEYROUTH.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Lisansüstü Tez Özetleri (1986-1993)
Van-1993, s.16 DN:40748

İbni Arabi'nin Fusus'ul Hikem ve Futuhat-ı Mekkiyyesi'nde
İnsan Anlayışı ve Eğitim

İSPİR, Naci

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
Tez Yöneticisi: Prof.Dr. Necmettin TOZLU
V495 Sayfa, 1993

28 OCAK 1997

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KÜTÜPHANE

ÖZET

Bu çalışmada Vahdet-i Vücut doktrininin sistemcisi olarak tanınan İbn Arabi'nin insan anlayışı ve eğitim görüşleri üzerinde durulmuştur.

Tezin birinci bölümünde İbn Arabi'nin hayatı, eserleri ve düşünce yapısı açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise, düşünürün insan anlayışı çeşitli yönleriyle ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise, İbni Arabi'nin tasavvuf eğitimi, ruh terbiyesi, ilim-terbiye ilişkisi ve insan-ı Kâmil'in eğitimi hakkındaki görüşleri açıklanmıştır.

Tez sonuç bölümündeki değerlendirme ile bitirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnsan-ı Kâmil, tasavvuf, Allah, alem ve insan, ruhf terbiye, irade hürriyeti, mükâşefe, vacib'ül vücut, Mümkün'ül vücut, mürşid-i kâmil.